

LA GUERRA DEL FRANCÈS A VILADRAU

ANTONI PLADEVALL

Els estudis apareguts a les *Monografies del Montseny* han incidit més d'una vegada a exposar les funestes conseqüències que per a aquestes contrades va tenir el pas de les tropes franceses entre els anys 1809 i 1812, en els moments més crus de la guerra contra els exèrcits de Napoleó, que en realitat s'allargà fins al 1814.

Va parlar d'aquesta guerra Ramon Bofill i Portabella, al treball "Els sometents de Viladrau i d'Espinelves en la guerra del Francès", publicat al número 4 de *Monografies del Montseny* (1989, pàg. 135-144), basant-se en les notícies que en dóna el religiós de l'Oratori fra Ramon Ferrer en l'obra *Barcelona cautiva o sea Diario exacto de lo ocurrido en la misma ciudad mientras la oprimieron los franceses con una idea mensual del estado religioso, político y militar de Barcelona y de Cataluña* (Barcelona: Oficina del Brusi, 1818, 7 volums). Aquesta obra és una crònica apassionadament antifrancesa que, tot i la seva fiabilitat, distorsiona molt sovint els fets i magnifica tot allò que anava contra els francesos, a causa del seu patriotisme abrandat.

Un segon treball més realista, basat en la documentació parroquial —bàsicament els registres sacramentals—, el va publicar Joan Portals i Martí al número 11 de *Monografies del Montseny* (1996, pàg.177-202), sota el títol "Arbúcies, vila de pas, i Fogars, lloc de refugi a la Guerra del Francès". Recentment l'autor hi ha insistit en la seva excel·lent monografia *Montseny, història d'un poble* (Els Llibres de les Set-ciències, Arenys de Mar, 2004, pàg. 131-142), on estudia el pas de la Guerra del Francès i les conseqüències demogràfiques en un bon sector montsenyenc.

És només a còpia d'estudis parcials o locals ben fets que es podrà arribar a una obra de síntesi sòlida sobre aquesta guerra al Montseny, i és per això que aportem aquí noves dades que complementen o amplien tot el que ja s'ha estudiat i publicat.

Les notícies més destacades procedeixen d'un petit llibre de notes familiars de l'arxiu del mas Masvidal, que comença així:

Notíssia per intel·ligència mia, encara que molt omís en notar.

Primo die 18 Abril 1809 havent-nos ausentats de nostra pròpia abitació de Masvidal per temor de los Dessenemics Francesos y haver-nos retirats en lo Mas Vilarmau per alguns dias, ho noto que sortirem ab un palm de neu, carregats de comestibles per viurer y

angúnia y tristessa de perdre la vida; lo un no esperava al altre, sino retirar-se y vehentme atropellat y haver de donar conduito a un tot. A la mia amada mare, trista y conflictada de edat de 74 anys y a peu en companyia de 3 fillas y jo arribàrem en lo mas Vilarmau.

Lo die 21 abril 1809 entraren los Franchesos per la finestra del menjador y saquejaren tota la cassa. Lo die 24 tornaren entrar per la dita finestra y hobreiren un tot, y carregaren 22 animals de lo millor que los ha agradat, y totes caixas espanyà y ermaris espatllats.

[...]

Die 25 abril entraren per la porta de la cuina y tornaren obrir un tot y dinaren en la Cassa y mataren a un mosso y avíam deixat per guardà y un mosso del Molis(t) de Taradell y un jornalero que tenia llogat de Taradell, y los anaren a matar a tots 3 a sota de la Cassa de Sobravia y són enterrats en lo forn de la cal de Sobrevia. Y sortí Jaume Sendra, cabrer, farit de trenta 33 faridas de bayonetes, sensa altres li donaren y lo han portat en una cassa farit, y lo endemà lo portaren al poble y en Arbússies y ha corat.

Lo die 28 abril tornaren lo exèrcit comú de 1800 homens y seguiren tot lo poble. Die 9 de maig tornaren y entraren per lo portal Major y carregaren 9 animals de bast y la cavalleria també carregà de algunas cosas. Lo die 25 de maig cremaren lo molí draper de tal modo que no ha quedat sino las parets. Die 28 de maig, die 4 de juny, die 9 de juny, die 18 de juny y die 19 de juny tornaren y ho espatllaren un tot. Lo die 15 de juny mataren lo masover del Pujolar, Joan Mayol y s'enmenaren 13 cabs de bestia boví, so és entre tot gros y petit, y s'enmenaren 33 caps de porchs, so és entre trujas y godalls, y robaren en la cassa matalassos, llansols, vànovas, flassadas, sagins y tenihem y bacons salats.

Lo die 19 de juny 1809 mataren los francesos al masover de Vilarmau y lo agafaren en la ayera de Vilarmau y lo feren seguir ab lo exèrcit fins al quintà del Pujolar y allí lo mataren fosallanto y robaren tots los godalls del Vilarmau y las gallinas y havihem portadas y tots los comestibles y havihem portat per viurer o menjar.

Noto: die 12 de desembre 1809 en el punt del mig die se ha entimada una carta de ordre de la Molt Illustre Junta de Vich y Manresa, que dins lo termini de 48 oras de la notificació de ella agué apromtat lo valor de 500 duros a hal tesorero de dita Junta, ab la exsecusió militar y per via de préstamo y havent complert en el Pago de Préstamo ab ressibo entregat de lo die 16 desembre 1809, y haventme de vèndrer cabals, com son estat los bacons, que de prompta los he fet menar en Granollers per vendrer y se han venut y lo preu de

ells a servit per pagar a la Junta, y per no abastar he agut de manllevar a diferens.

- Primo al pare Antich Rosquelles 20 duros de plata. Val dich 37 ll. 10 (Die 7 de janer de 1813 los he tornats)

- A Salvi Serra, fuster de Viladrau-. 30 ll. (Die 1 abril les he tornats).

Al Joan Garriga, sastre 27 duros en plata que val 50 ll. 15 s. (li he tornat 30 ll)

Al Reverent Domingo Vila, prevera 60 ll.

Al Tares Fabrer Dossella 60 ll.

Al Salvador Fàbrega de Seva 225 ll.

Al Joan Saderra, mosso del Rt. Rector de Vilalleons, fadrí.

Deixat a mi 121 ll.

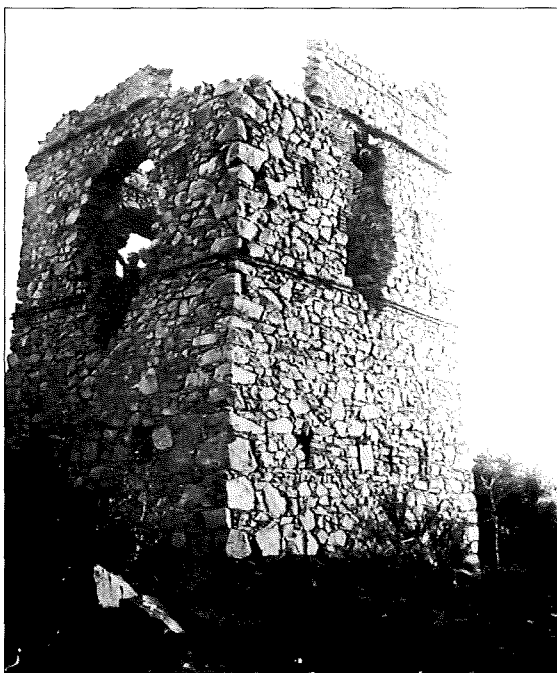
5 s. 1 d.

A la Teresa Sabatés, muller de Joan Sabatés de Munt.

Deixat a mi (i tornades) 60 ll.

Suma 644 ll. 1 s. 1 d.

Suma lo pagat a la Tesoreria lo die 16 de desembre 1809. Per Rochafiguera, tresorer de la Junta... 937 ll. 10 s. Valle firmat de dit die.

*La Torre de Vilarmau,
actualment molt malmesa*

[...]

Noto: Lo die 22 janer 1810 ha vingut un gran número de Franchessos en esta Patria de Viladrau que pujaven de la part de Barcelona y se han estés per tots los Pobles vehins comú de 18000 homens y han tormentat tota esta Pàtria robant un tot, espallant cassas, tallant arbes fruiters, robant bestia de totas. La avaloració del Terme esta avalorat 977785 lliuras, 19 sous, 3 diners. Mataren lo masover Verfull lo die 11 de febrer, y lo die 12 febrer robaren en Berfull 9 caps de tossinos, comú de 40, corderas blat, 5 caps de bestia boví, 5 quarteras de fajol, 3 quarteras fasols y ho han maltractat un tot y lo die 14 mars sortiren de est poble de Viladrau y lo endemà de Vich dret en Barcelona, y lo han desembarassat y lo die 17 mars avem tornats tots a cassa abitarla y tornat los pochos cabals ha quedat y havem abitat, y trobant-la tant dessambarassada que no ha quedat res per menjar, ni olles per cuynar, ni plats per menjà, ni porrons per buer, asta lo vinagre han vessat y lo vi y se'n han portat comú de 45 quarteras de blat de tal modo escombrat lo graner, deu quarteras sivada, 5 quarteras fabas, 3 quartans siurons, 4 quarteras fasols, 9 quarteras fajol, 22 quarteras de grena de delma sent cassa dalmera, tot lo delma tiran las portas per terra y fosalladas.

Noto: lo die 20 maig 1810 han passats com vint franchessos farits y malalts portant-los de Vich en Ostalrich, quan los del Poble los volian matar quals ells diuen eren los que assistian en penjar lo areu Crisco que lo deixaren dal una alsina de Rosquellas y noto que han mort com a 45 personas de mans de los Franchessos en Viladrau.

Fins lo die han marxat grans són los treballs de fam y malalties que's compta comú de faltà 230 personas mortas de malalties o epidemie.

Grans preus la quartera de blat en el die 16 ll. 10 s. la quartera; fassols en el die contador, al 3 juny, el preu corrent està 18 ll. Per quartera; los siurons al preu estan a 18 ll. 5 s. la quartera; lo vi petit està a 5 s. lo porró; lo de pahís està 3 pessetas lo porro; la carn de moltó està a 14 s. la carnissera; la de bou està lo preu 8 s. 3 d.; los tossinos estan lo preu 3 passetas la carnissera; la quarta de oli està 3 diners la quarta; la aigua ardent està 9 s. la lliura.

Qual serà lo que pora viurer!

Lo dies 12 maig 1810 se ha entregat lo castell de Ostalrich y lo Castell de Lleida a los franchessos; los franchessos lo han abitat y apoderat.

Casa Masvidal a principis del segle xx

Noto: Die primer novembre 1813 han vingut una partida de tropa en Viladrau domiciliats a càrrech de lo Coronel Mansanes y lo Baró de Carol a fer perapetos o parets en la heretat de Vilarmau y Pujolar, entre altres tallan molts arbres y han arrancat varis lloc de termes de la partió del Serrat y Vilarmau y ho noto per mamòria dels vinens perquè se sapia.

Un xic més avall anota encara:

Nota per notíssia per los vinents y valer me en los treballs quals estan passant per causa de les dessanamichs francessos de haver-nos despullats de un tot mobles e immobles, cabals y cremas de cas-sas y com és lo molí draper y tornar la cassa de Santellas y per mos necessitats me a estat pressís pèndrer un sensal y lo noto jo Joseph Estrany y Masvidal, pagès hereu de Masvidal de Viladrau, ab escriptura en poder de Manuel Colí, notari publich de Vich als 17 Novembre de 1810, se ha encarregat de preu de mil lliuras, so hes 300 ll. Ab moneda maçetàllica y las set sentas ab vales rehals, etc...

[segueixen altres comptes particulars que aquí no fan el cas]

Hem cregut convenient i útil iniciar aquestes notes sobre les repercussions i calamitats de la Guerra del Francès a Viladrau amb el cas d'una sola finca o propietat per tocar un xic més de peus a terra i matisar l'aspecte massa gloriós de la lluita contra el francès, que massa sovint anima la relació de

la *Barcelona cautiva* de Ramon Ferrer. És cert que la gent del país no es va creuar mai de braços i va fer tot el mal que va poder a l'exèrcit enemic, però no és menys cert que els mals ocasionats pels francesos al nostre país en robatoris, destruccions i, sobretot, vides humanes van ser incalculables, cosa que justifica en bona part l'animadversió tradicional del país contra els francesos.

El que ens explica en Josep Estrany i Masvidal, hereu de Masvidal i amo també de Vilarmau i altres béns, és una síntesi molt ajustada que troba plena confirmació en la resta de notícies que sobre l'acció dels francesos a Viladrau hem pogut aplegar. El mas Masvidal, situat estratègicament en una cruïlla de camins, a l'indret on es troben la riera Major i el riu de Mules, fou segurament el més castigat del terme. Això no obsta perquè puguem pensar que el que va passar a Masvidal ho van experimentar amb més o menys virulència la resta de masies del terme.

Confirma moltes de les coses fins ara exposades en la relació d'en Masvidal, i les que trobarem en la documentació parroquial, l'informe o relació que la Junta de Govern de Vic va demanar a tots els pobles de la seva jurisdicció a mitjan maig de 1810. Aquests documents es guarden a l'Arxiu Municipal de Vic, Secció Guerres. Invasions franceses 1809-1812. Llegim al número 69:

Lugar y Término de Viladrau. Corregimiento de Vique.

Relación de los daños que han causado los Enemigos Franceses con los ultrages que en este Pueblo y Término han cometido.

Lo exigido, talado y debastado se calcula a lo menos a

77583 ll. 5 s.

Han quemado tres casas y el daño que han dado en la Iglesia se calcula a

1000 ll. s.

Este Término ha sido invadido por los enemigos más veinte veces.

Han permanecido en este Término cinco semanas.

Han muerto los malditos Franceses a más de doze personas, unas que las alcanzaron quando huian dellos, otras que hallaron enfermas en sus casas y entre otras crueldades colgaron a un soltero de una encina y atropellaron algunas mugeres que alcanzaron huyendo.

Y por ser assí la verdad firmamos la presente relación firmada de nuestra mano y sellada con el sello del Comun de Viladrau a los 23 de Mayo de 1810.

Joan Pujol, Batlle. Joseph Estrany Masvidal, Regidor

VILADRAU

[segell]

Anotem que el regidor Josep Estrany i Masvidal és el mateix que va fer les anotacions abans transcrites, cosa que vol dir per tant que estava ben informat.

El registre parroquial de defuncions d'aquest temps ens confirmarà totes i cada una de les morts abans apuntades, però la relació de l'amo de Masvidal és especialment interessant perquè explica les coses robades i el preu dels aliments.

També un altre fill de Viladrau, resident aleshores a Seva, en Josep Molins i Prat, amo del mas Molins de Viladrau, en una genealogia-crònica de la seva família escrita a finals del segle passat i guardada al mas Prat de Seva, va donar aquestes dades del 1812, especificant que en comparació amb abans de la guerra molts preus s'havien quintuplicat.

És interessant també notar que segons l'amo de Masvidal la població de Viladrau va perdre en aquests anys de guerra 230 persones, d'elles 45 a mans dels francesos i la resta a causa de la fam i les epidèmies que van sofrir.

Pel que podem calcular, en iniciar-se el segle XIX Viladrau tindria entre 725 i 750 habitants. No tenim cap estadística dels primers anys de la divuitena centúria però el Cens de Floridablanca de 1787 li dóna 706 habitants, entre els quals destaca 7 eclesiàstics, 4 "*hidalgos*" o de la petita noblesa, 14 estudiants, 25 propietaris rurals, 143 masovers i jornalers i 24 fabricants o dedicats a la parairia i als teixits. Els llibres parroquials d'inicis del segle XIX confirmen l'existència de bastants paraires i teixidors, corders, pastors, tres mestres de cases, molts pagesos i bracers, bastants bosquerols, moliners, dos esclopers, etcètera. És a dir, una població viva i amb característiques menestrals.

En realitat, la xifra d'almenys 725 habitants que podem adjudicar a Viladrau a inicis del segle XIX no la tornarà a tenir el municipi fins després del 1860. El cens de Galobardes, o *Cataluña en la mano*, editat el 1831 però amb estadística d'abans del 1830, li dóna 114 famílies i 518 ànimes, i el cens del *Diccionario geográfico-histórico-estadístico* de Pasqual Madoz, que recull l'estadística de 1842, li dóna igualment 114 famílies i 501 persones, mentre que la primera estadística oficial del segle XIX, la de 1857, li assigna 631 habitants.

Podem seguir força bé les malvestats dels francesos a Viladrau gràcies al seu arxiu parroquial i en concret al manual doble de defuncions i casaments intítulat *Òbits de 1773 a 1815 – Desposoris de 1870 a 1818*.

Abans d'exposar amb detall les notícies dels anys 1809 al 1812 relatives a les invasions franceses, consignem el quadre de les defuncions ocorregudes entre els anys 1800 i 1814.

<i>Any</i>	<i>Total defuncions</i>	<i>Albats o menors de 7 anys</i>
1800	34	18
1801	38	17
1802	46	29
1803	60	25
1804	56	35
1805	27	14
1806	25	12
1807	42	26
1808	40	25
1809	163	48
1810	144 + 18	20
1811	17	8
1812	56	28
1813	33	18
1814	28	19

De la simple lectura d'aquestes xifres es palesa que els anys 1809 i 1810, i en menor proporció el 1812, devia succeir quelcom extraordinari que expliqui aquestes grans mortaldats. La primera possible explicació és la pesta, la segona els morts pels francesos i la tercera l'afluència de gent forana a Viladrau, molts dels quals moriren aquí de mort violenta o de pesta. Com és lògic, la causa de tot això era la Guerra del Francès.

L'any 1809, amb 163 morts a la parròquia, s'emporta la palma. Les defuncions són normals durant el primer trimestre (amb 4, 3 i 9 morts respectivament cada mes), però es comencen a disparar el mes d'abril amb 22, a causa de la primera invasió francesa; baixen de nou el mes de maig (11) per assolir les xifres més altes de 27, 22 i 19 morts els mesos de juny, juliol i agost.

Cal notar que entre aquests morts una trentena eren gent de fora de la parròquia refugiada a Viladrau; entre ells en trobem set de Taradell, tres d'ells paraires, morts pels francesos el 23 d'abril; cinc de Santa Coloma de Farners, morts tots de malaltia els mesos de novembre i desembre; quatre de Vic; tres de Seva; dos de Centelles; dos de Calldetenes; dos de Tona, i un de Santa Eugènia, del Brull, de Sant Julià de Vilatorrada i de l'Esparra.

El primer que morí a les mans dels francesos fou un fadrí del poble, de nom Joan Martí, que fou "degollat per los gavaigs" el 23 d'abril, el mateix dia que els tres paraires de Taradell abans citats (Antoni Soler, Carles Soler i Miquel Codina) i que Josep Molist, també degollat.

El 18 de juny els francesos van fer una altra mortaldat a Viladrau, on mataren almenys deu persones que van ser enterrades entre el 20 i el 22. Aquests morts foren: Jaume Permanyer, bracer de Viladrau; Joan Verneda, pastor de Seva; Pere Auferil, traginer de Vic; Isidre Homs, fadrí de Seva; Jaume Masramon, pagès de Vilalleons; Jaume Pineda, pastor de Viladrau; Josep Mayol i Rigau; masover del Pujolar (aquest mort el dia 19); Carles Font, bracer de Seva; Joan Baucells, masover de Vilarmau, i un del qual no consta el nom i que fou enterrat el 20 de juny; d'ell es diu només: "micalet, de la parròquia de Sant Martí del Brull. Mort per los gavaigs a Burderiol".

El gran nombre de morts de la resta de l'any va ser a causa de l'epidèmia o pesta que pel mateix temps es constata arreu del país. Entre els morts notables de Viladrau destaquem que el 28 de març morí mossèn Pau Riera, que era rector de Viladrau des del maig de 1785; el 19 d'agost va morir el metge del poble, Francesc Noguera; el 26 de setembre s'enterrà Francesca, muller de l'herbolari Jaume Bofill; el 6 de desembre Pau Miquel, cirurgià de Viladrau, i el 31 de desembre la nena Maria dels Dolors, filla de Don Carles Mitller, tinent d'Almeria, natural de Brunsvic, ciutat d'Alemanya, i casat amb Teresa Torra, natural d'Alforja, del Baix Camp.

L'any 1810 començà encara amb una forta mortalitat a causa de la pesta, però aviat s'hi afegí una altra furiosa invasió francesa. El mes de gener consten al registre parroquial 17 defuncions, entre elles la del pare de

La casa de Masvidal en una imatge actual

Taradell Pere Verneda, del dia 21, i la de Salvador Puig, bracer de Caldes de Malavella, del dia 24.

El mes de febrer serà molt més accidentat: les partides continuen normals fins al dia 16 i es compten, en aquestes dues setmanes, 13 defuncions. El dia 1 ja es registra l'enterrament d'Emmanuel Rossell, fadrí, del sometent de l'Estany i fill de Santa Coloma de Queralt, i el dia 5 ja hi ha notícies d'incurcions de francesos.

Els dies 7 i 9 es registren dues morts violentes, les esmentades en la crònica de l'amo de Masvidal. El dia 7 s'enterrà Josep Masferrer, masover del mas Vertfull o Barfull, "mort per los gavaigs amb cops de sabras lo dia 5 a l'altra part de la Riera davant lo dit mas", i el dia 9 té lloc l'enterrament de Joan Casals, fadrí de Viladrau, "mort per los gavaig penjat en una alsina a la serra de Rosquelles lo dia 5 de febrer".

Del 13 al 16 els enterraments ja es fan sense missa, a corre-cuita, senyal que els francesos amenaçaven el poble. Així consta en el manual que anem extractant:

Noto que lo die 18 del mes de Febrer del any 1810 vinguieren los Francesos en est Poble de Viladrau y se acamparent en las Planas del Ferrer ahont estiguerent fins lo die 15 de mars de dit any y marxarent dret a Manresa, los que moriren de malaltia y los que ells matarent en est temps són los següents.

Segueix una llista de 33 noms o partides, copiades més tard i algunes incompletes, que segueixen evidentment relacions fetes més tard al vicari i ecònom Joan Pujol, que regia l'església l'any 1809 i els inicis del 1810, o al nou rector mossèn Esteve Comella, que trobem ja instal·lat a Viladrau l'abril del 1810.

Així, les dues primeres partides són les de Silvestre Rovira, bracer, mort pels francesos d'un tret de fusell sobre el corral d'en Pujol, el 25 d'agost de 1810 i que fou enterrat allà mateix; i la de Simeon Vilanova, també bracer o jornal·ler, que morí d'un tret de fusell a Coll de Castanyeda, també el 25 d'agost, i fou enterrat allà mateix.

Segueixen quatre partides de dones: Teresa Sunyer, mare, i Maria Sunyer, filla de 2 anys, i Francesca Blanc, Maria Molist i Rosa Parareda, vídua, donzelles que moriren al mas Corts de Viladrau i foren portades a enterrar al cementiri d'Espinelves. No consta que morissin violentament. Un d'aquests enterraments tingué lloc el 10 de setembre.

En canvi van ser mortes amb violència pels francesos, després d'haver-les "ultratjat", com diu el registre, les noies Teresa Garriga i Rosa Pineda, totes dues mortes, no diu quan, al mas Casadevall i que foren enterrades allà mateix. Igualment van fer amb Marianna Godayol, al mas Noguera, que fou

maltractada i “morta ab bayonetes” i amb la vídua Maria Bavorés, “que estigué amagada vuit dias en un forat o garuta y en tornar a casa la prengueren los francesos y li tragueren els ulls y morí”. De cap d’aquestes morts no en consta la data. Semblantment es trobaren mortes Maria Puig, vídua, i Maria Cornellas, també vídua, ambdues enterrades al cementiri de Viladrau.

Al Corral del Pujol s’hi refugiaria molta gent, puix que allà moriren: Pere Pujol, clergue, el qual, d’amagat dels francesos, baixaren al poble i el 31 de juliol de 1810 posaren dins d’una tomba d’aquesta església; en Joan Parés, bracer, que fou enterrat al costat del mateix corral el 7 d’agost de 1810; l’Hilari Vagaria, fuster, que morí allà i allà fou enterrat el 17 de setembre de 1810; en Josep, nen de 2 anys, fill de Pere Riera, pastor, que fou enterrat allà mateix no diu quan, i Teresa Illa, vídua, que morí i fou enterrada al mateix corral el 6 de febrer de 1811.

Un altre grup notable es refugiaria a Sant Segimon, lloc o santuari que fou cremat pels francesos el 5 de juny de 1809, però que restaurarien almenys improvisadament els viladrauencs. Allà es refugiaria molta gent el 1810, com ho indica el fet que hi morissin: Magdalena, muller de Pere Fiter, i Margarida Pujol, que foren portades a enterrar a la Castanya; Maria Pinyat, muller del paraire de Viladrau Simeon Pinyat, que el 31 d’agost de 1810 fou portada a enterrar a Seva; Maria Rosa, muller del moliner Isidre Riera, i el bracer Francesc Blancafort, que foren enterrats a Viladrau el 3 de juliol de 1810; Jaume Masgrau, bracer, que fou enterrat a Viladrau el 23 de setembre de 1810; i la vídua Mariàngela Reixach, també baixada a enterrar a Viladrau, no diu quin dia.

A la casa de la Mare de Déu de l’Erola hi morí la vídua Marianna Bofill, que fou enterrada a Viladrau, i a la Tirassa del mas Gat, la vídua Rosa Fumanya, que fou enterrada allà mateix. De cap d’elles es diu la data de la mort.

La Maria Capdevila, vídua, morí sobre la Pietat, a casa del seu gendre. Finalment, el manual dóna notícia d’altres difunts diversos amb data imprecisa de la mort, com la vídua Antònia Rossell, que fou trobada morta al prat de Rió del mas Vila; Feliu Bosch, d’ofici llocer, que fou mort pels francesos amb baionetes al mas Vila; el pastor Martí Puig, que el 19 de desembre de 1810 els francesos mataren a cops de baioneta a casa seva, i alguns altres de morts o notícies poc característiques.

Acabada l’anterior llista de 33 òbits, en segueix una altra de 18 partides o defuncions encapçalada amb aquest títol: “Los que moriren expatriats y enterrats en altres parroquias de st Poble de Viladrau, durant lo ja dit acampament, són los següents”.

La llista s’inicia amb cinc noms: Marianna Estrany, vídua; Joan Estrany, bosquerol; Petronella Estrany, muller de l’anterior; Jaume Estrany, bosquerol,

i Serafina Estrany, donzella. És a dir, pràcticament una família sencera, que morí a Santa Fe del Montseny i va ser enterrada al cementiri de Sant Cristòfol de Fogars, entre els dies 16 i 21 de juliol de 1810.

Francesc Estrany, també bosquerol, va morir a Sant Marçal i fou enterrat allà el 20 de juliol. Tant pel cognom com per l'ofici sembla un parent dels anteriors. Sembla evident que moriren de pesta. Al mateix Sant Marçal hi moriren i hi foren enterrats entre el 20 de juliol i l'11 d'octubre els següents viladrauencs: Ramona Puig, vídua; Maria Caulús, vídua; Maria Casas, muller de Joan Casas, carboner; Teresa Figarola, vídua; Joan Figarola, bracer, i Jaume Masnou i Aumatell, teixidor.

Entre l'agost i el novembre del mateix any la llista continua amb Cecília Cos, vídua de Pau Miquel, cirurgià, que morí a l'Adrobau de la Castanya; Petronella Puig, masovera d'Espinzell, que morí a Castanyadell; Isabel Pujol, vídua de Joan Pujol, teixidor, que morí a Sant Julià del Montseny; Maria Grau, muller del bosquerol Joan Grau, que morí a Sant Hilari Sacalm; Marianna Masvidal, muller del paraire Pere Masvidal, que morí al mas Arimells de Lliors, i finalment Cecília Martí, muller del pagès Joan Martí, que morí al Clot de la Mora.

La relació enviada pel batlle i regidor de Viladrau a la Junta de Vic el 23 de maig de 1810 calculava que el mal fet pels francesos a tres cases i a l'església de Viladrau es podia avaluar en 1.000 lliures, i el llibre sacramental que anem seguint ens confirma que quan els francesos van deixar el poble i el terme a mitjan març de 1810 l'església es trobava inservible de tan maltractada; així, tres enterraments que tingueren lloc entre el 28 i el 30 de març es van fer sense missa per estar l'església "maltractada per los francesos". Del primer d'abril en endavant ja es fan els enterraments amb missa, cosa que revela que l'església ja s'hauria arranjat i reconciliat.

La resta de l'any 1810 no aporta cap novetat per conèixer l'estada o les malifetes dels francesos; fins a l'estiu encara és molt alt el nombre de defuncions, cosa que indica que perdurava la malura o epidèmia, car el mes d'abril té un total de 31 defuncions, totes de la parròquia i la majoria gent gran, puix que només es registraren 4 albats; el maig té encara 18 defuncions, dues d'elles d'albats, i el juny 18 més, amb 4 albats. Curiosament el juliol registra només dues defuncions; l'agost, tres; el setembre, dues; l'octubre, una; el novembre, cap, i el desembre, dues. Amb tot, cal tenir present que en aquests mesos hem vist que hi havia hagut defuncions de gent del poble que havien emigrat fora.

L'estudi del manual que ens ha permès totes les observacions i constatacions anteriors presenta només una altra crescuda de morts: 56, com ja s'ha anotat, l'any 1812. Sabem per altres indrets que aquest any hi hagué un nou rebrot de pesta.

En cap partida del registre de Viladrau de l'any 1812 figura cap persona que morís de mort violenta. Només el 19 de febrer trobem l'enterrament de Joan Pere Fàbregas, soldat del Regiment d'infanteria de Girona, del segon batalló, del qual només es diu que morí el dia 17 amb l'extremunció.

Entre la resta de morts trobem dos difunts de Taradell, dos de Barcelona, dos de Santpedor i una dona pobra de Monistrol de Montserrat que morí al mas Casadevall, però cap d'ells consta que morís violentment. Això pressuposa que la por de les tropes franceses feia que molta gent residís encara en llocs que creia millor protegits.

Aquesta és, en síntesi, la nova aportació que fem a la millor coneixença del pas del francès pel Montseny i sobretot per la població de Viladrau, una població oberta i acollidora i que s'havia destacat tant en la Guerra de Successió com en la del Francès per la seva valentia en la defensa del país.